*Lode Godderis
over werken na
de coronacrisis:*

'Aandacht voor goed werk kan tsunami aan psychische klachten voorkomen'

Pas als de corona-epidemie achter de rug is zullen veel mensen last krijgen van mentale klachten en aandoeningen, verwacht IDEWE-directeur Lode Godderis. Een reden te meer om in te zetten op goed, veilig en zinvol werk. Want daarmee kun je veel mentale problemen voorkomen.

Katrien Mortelmans, Diederik Wieman

Prof. dr. Lode Godderis is sinds begin januari 2021 algemeen directeur van IDEWE, een van de grootste externe diensten (arbodienstverleners, red.) van België. De onderneming levert met meer dan 920 medewerkers diensten aan 36.000 werkgevers met in totaal zo'n 750.000 werknemers. Ook is Godderis lid van GEMS, de expertgroep die de Belgische overheid adviseert over alle coronamaatregelen inclusief exit-strategieën.

Wetenschappelijk onderzoek stond centraal in de carrière van dr. Lode Godderis. Bijna veertien jaar was hij als hoogleraar arbeids-geneeskunde verbonden aan de medische faculteit van de KU Leuven. Daarnaast was hij het afgelopen decennium hoofd onderzoek bij IDEWE, de organisatie die hem in januari aanstelde als CEO.

Van wetenschap naar het bedrijfsleven. Voelt dat als een grote overstap?

‘Ik ben bij veel wetenschappelijk onderzoek betrokken geweest en op dat vlak altijd dicht bij het veld gebleven. De opgedane kennis kan ik nu in de praktijk gaan toepassen. Ik heb daarvoor niet het gevoel dat dit een totaal andere wending in mijn carrière is, maar meer een logisch vervolg op wat ik deed. Mijn interesse in onderzoek zal altijd blijven, maar ik heb ook gemerkt dat ik veel energie krijg wanneer ik een strategie kan ontwikkelen en implementeren. Ik ben (als CEO, red.) gestart in een heel uitdagende periode. Corona maakt dat onze normale manier van werken telkens wordt doorkruist. Ook het contact met mensen is niet zoals het was. Alles verloopt digitaal en dat voelt toch anders. De positieve zijde is dat de coronapandemie preventie en bescherming op het werk flink in de schijnwerpers zet.’

Kun je dat toelichten?

‘De coronapandemie is een ingrijpende gebeurtenis waar bedrijven en werknemers nooit eerder mee te maken hebben gehad. Door deze crisis zijn wij volop aan het beseffen hoe belangrijk werk voor ons welzijn is en hoe belangrijk contacten met collega's en leidinggevenden zijn. Mede door ons werk kunnen we zijn wie we zijn. Dat is het grote leerpunt van de coronacrisis.’

Wat is de impact van corona op externe diensten zoals IDEWE?

‘Omdat onze focus nu ligt op het oplossen van de coronacrisis heeft preventie en bescherming op het werk een heel andere dimensie gekregen. Vanaf het begin zijn externe diensten druk geweest met contactopsporing, testen, isoleren en in quarantaine plaatsen van besmette werk-

nemers. IDEWE heeft bijna 100.000 PCR- en snelle antigeentesten gedaan en 20.000 coronatracings uitgevoerd.’ (Zie beeld 1).

‘Ook hebben wij inmiddels zo'n 120.000 vaccins geplaatst. Met vaccineren, vroegtijdige detectie via testing en het op veilige en gezonde manier terugbrengen van ex-Covid-patiënten naar werk, doen externe diensten dus zowel aan primaire, secundaire als tertiaire preventie.’

Werknemers kampen in toenemende mate met problemen door corona. Hoe is de zorg vanuit de externe diensten voor hen geregeld?

‘Er is een programma opgezet voor zorgverleners die het mentaal moeilijk hebben. Zij kunnen online of telefonisch in contact komen met een preventieadviseur of psychosociale hulpverlener. De hulpverleners kijken hoe ze kunnen helpen, geven tips en verwijzen indien nodig door naar de eerstelijns psychologie. Verder werken er natuurlijk veel mensen thuis. Zij kunnen online een *self assessment* doen naar zowel de thuiswerplek als de mentale belasting. Op basis van de resultaten krijg je meteen feedback waarmee je zelf aan de slag kunt. Maar als de scores echt niet goed zijn bieden we direct coaching aan door een arbeidsarts of psycholoog. Meestal via videobellen. Het online *self assessment* is een voorbeeld van een digitale oplossing die dankzij corona een versnelling kreeg. We koppelen dit aan teleconsulting, een andere ontwikkeling die wij als sector dankzij corona hebben ontdekt. Digitale opvolging van medewerkers creëert heel veel mogelijkheden.’ →

Externe dienst

Een Externe Dienst voor Preventie en Bescherming op het Werk (EDPBW) is een verplichte instantie in België gericht op het welzijn van werknemers. EDPBW's zijn non-profitorganisaties en qua werkzaamheden te vergelijken met arbodienstverleners in Nederland. Net als in Nederland mogen Belgische bedrijven de arbo- en bedrijfsgezondheidszorg zelf organiseren, maar bedrijven die daarvoor te klein zijn moeten zich aansluiten bij een van de EDPBW's.

▲ Beeld 1,
de cijfers van
IDEWE tot
medio 2021.

Denk je dat de manier van werken blijvend veranderd is?

‘We hebben het thuiswerken echt ontdekt en ik vermoed dat heel wat mensen dat ook willen behouden. Twee, drie dagen thuiswerken, de rest van de week op het bedrijf. Dat moet je als bedrijf gaan organiseren, ook qua cultuur; de dagen dat mensen toch naar het werk komen willen ze iets beleven, elkaar zien en ontmoeten. De werkplaats wordt een moment van beleving.

Hybride werken is de toekomst, dat biedt veel mogelijkheden, maar kent ook uitdagingen, zowel ergonomisch als mentaal. Wanneer begin ik aan het werk en hoe kan ik mij in tijd en ruimte verplaatsen om in de werkmodus te komen? En hoe kun je je weer de-connecteren van het werk? Dat laatste is heel belangrijk om telkens met een frisse geest de werkdag te kunnen doormaken. Een ander risico is de toenemende belasting.’

‘Door corona beseffen we hoe belangrijk werk is *voor ons welzijn*’

De werkbelasting ging dus omhoog door corona?

‘Ja, door digitaal vergaderen wordt de dag ook voller. De efficiëntie gaat enorm omhoog. Ik had voor corona niet gedacht dat er nog meer in mijn werkdag zou passen. De keerzijde is dat je veel minder verteringstijd hebt. Vroeger had je overleg op locatie, reed je ernaartoe en weer terug. Dat is ook voorbereidings- en verwerkingstijd. Met digitaal vergaderen heb je die niet meer, je gaat van de ene zoom-meeting in de andere. We moeten voorzichtig zijn met de versnellingsbeweging die door digitaal werken mogelijk wordt gemaakt.’

Voorzie je een toename van mentale problemen door corona en thuiswerken?

‘Als je bijvoorbeeld naar de coronastudie van Antwerpen en de motivatiebarometer van de Universiteit Gent kijkt, zie je dat mensen zich over het algemeen niet goed voelen. We zijn beperkt in onze vrijheden, mogen bepaalde dingen niet. Er is minder of geen contact met vrienden, familie en collega’s. Dat we ons minder goed voelen lijkt mij een normale reactie.

Vanuit de corona-expertgroep GEMS evalueer ik met drie andere collega’s de mentale gezondheidsproblemen. We zien dat vooral jongeren tussen de 16 en 24 jaar het momenteel moeilijk hebben. Dat is ook begrijpelijk, ze zitten net in de levensfase waarin je alle vrijheden ontdekt.

Maar er is bezorgdheid dat ook andere leeftijds-groepen op termijn mentale aandoeningen krijgen door corona.

De uitgaven aan psychiatrische en psychologische hulp tijdens de eerste golf zijn vergeleken met voorgaande jaren laag. En dat is logisch want iedereen kreeg het advies om niet naar de dokter te gaan tenzij je iets ernstigs had. Inmiddels zien we dat er duidelijk sprake is van uitgestelde zorg en dat er wachtlijsten ontstaan in de mentale zorg en de jeugdzorg. We beginnen ook op dat terrein nu langzaam de gevolgen van de lockdown te zien, maar naar de echte impact en de cijfers is het nog gissen.'

Mentale problemen zijn dan eerder in de toekomst te verwachten?

'Wat we weten van voorgaande crises is dat twee jaar na dato plots een stijging in het aantal mentale klachten ontstaat. De crisis zelf doorstaan de meeste mensen wel. De stress die ermee gepaard gaat helpt je om je aan te passen. Maar als de crisis voorbij is komt de aap uit de mouw. Daarom is mijn pleidooi: blijf tijdens en na de crisis inzetten op goed werk voor mensen. Je kunt een heel leger psychologen in stelling brengen, maar beter is om te voorkomen dat mensen er mentaal aan onderdoor gaan. We kunnen veel leren uit hoe de Scandinavische landen omgingen met bijvoorbeeld de bankencrisis. In die landen werd sterk ingezet op goede jobs, herscholing en intensief begeleiden van werkzoekenden. Harde cijfers, zoals het aantal suïcides, lieten geen stijging zien terwijl in zuidelijke landen die minder op deze aspecten focusten, de suïdecijfers na de crisis duidelijk toenamen.

Als je echt aan preventie wilt doen, moet je ervoor zorgen dat mensen via werk kunnen participeren aan de maatschappij. Daarom hoop ik dat de overheid echt investeert in goed en zinvol werk. Werk is een zeer belangrijke preventieve maatregel en kan ons behoeden voor een tsunami aan mentale gezondheidsproblemen.'

Staat het reguliere werk van de externe diensten niet enorm onder druk door al het extra werk rondom corona?

'De taken op het gebied van gezondheid en bescherming op het werk zijn in België sterk

gereguleerd. Via een Koninklijk Besluit¹ hebben de externe diensten toestemming gekregen om hun werkzaamheden te richten op het onder controle krijgen van de pandemie. Enquêtes naar sociaal en mentaal welzijn, projecten rondom ergonomie op de werkvloer en grote veiligheidsprojecten kwamen hierdoor moeizaam van de grond. Ook omdat bedrijven stillagen of mensen thuis werkten. Verder hebben we de periodieke gezondheidsbeoordelingen van medewerkers grotendeels niet kunnen uitvoeren. De preventieve opdracht die wij hebben vinden wij heel belangrijk en daarom willen dit werk weer zo snel mogelijk opstarten. Door dit alles moet de hele sector ook recupereren van een flinke financiële aderlating. Externe diensten hebben veel werk moeten verrichten waar geen financiering tegenover stond. Dat is ook voor IDEWE, waar ik nu de leiding heb, een flinke uitdaging.'

Wat zijn je plannen in dat kader?

'Bedrijven moeten anders gaan denken over bescherming en preventie. Ze moeten externe diensten niet langer zien als een verplicht nummer vanuit de wetgeving. Met IDEWE wil ik bescherming en preventie een positieve lading geven. Ik zie het echt als middel voor organisaties om aan betere bedrijfsvoering te doen. Je kunt medewerkers gelukkig maken en laten groeien en bloeien op het werk. Daarbij is ingegrepen dat werk ook een plek is waar mensen kunnen revalideren, integreren en participeren aan de maatschappij. Die transitie, daar wil ik met IDEWE sterk op inzetten. We zijn een waarde gedreven organisatie in het belang van bedrijven, hun werknemers en de maatschappij. Dat gaat wat mij betreft dus een stap verder dan gewoon het runnen van een externe dienst.'

En de toekomst van werk?

'We moeten beseffen dat werk belangrijk is om onszelf te realiseren en om te participeren aan de maatschappij. We moeten werk niet zien als een plaats van verderf voor onze gezondheid, maar als een plek waar je beter van wordt. Ook terugkeer naar werk is een cruciaal onderdeel van herstel. Als werkgevers daarop inzetten kunnen zij ook de beste werknemers krijgen en die aan zich binden.' ■

¹ werk.belgie.be/nl/themes/coronavirus/gezondheidstoezicht-tijdens-de-coronacrisis